

„...Az **önellátás** szellemi és fizikai képességén túl a most elkészítendő fejlesztési programoktól azt is várjuk, hogy társadalmi, gazdasági, ökológiai szempontból egyaránt hosszú távra is iránytűi legyenek a saját kistérségüknek.”

(Útmutató Vidékfejlesztési Programok készítéséhez)

A vidékfejlesztés politikai felvállalása az első FIDESZ-kormány egyik legfontosabb, máig ható intézkedés-sorozata volt. Az 1999-ben meghirdetésre került kistérségi vidékfejlesztési programozás beindítása, benne a családi gazdaságok megerősítésének szándéka az Európai Unió gyakorlatának nemzeti megalapozását volt hivatva elősegíteni. A Borsodi Mezőség kistáj területén e programozást az önkéntesen szerveződött helyi társadalom a Cötkény Térségfejlesztő Szövetség Egyesület keretében végezte. Az együttműködés továbbfejlődéseként a Szövetséget alapító önkormányzatokból 2003-ban létrejött a Mezőcsáti Kistérség, a magánszemély tagokból pedig még 2002-ben a

Borsodi Mezőség Gazdakör Egyesület.

Tagjai kivétel nélkül helyi gazdacsaládok képviselői.

2011 januárjában regisztrált tagsága 108 fő, hatásterülete mintegy 10 ezer hektár termőföld.

A Gazdakör hitvallása szerint a falu nem a napjainkban jellemző lakó-, nyaraló- vagy szegénytelep, hanem egy helyi társadalomnak és természeti környezetének szerves egysége, a nemzet biológiai fenntartásának alapja. A Gazdakör nyilvános álláspontja, hogy elsorvadásra van ítélve az a falu, amely földjeinek jövedelme nem marad a helyi családoknál munkajövedelemként „szétterítve”, hanem idegenek profitjaként elhagyja a területet. Az egész társadalommal szembeni elvárása, hogy sem profitorientált tőkés, sem más szervezet ne legyen megélhetési konkurense a helyi parasztcsaládoknak! A rehabilitált természeti környezet minden haszonvételi lehetősége elsősorban a helyi társadalmat illeti meg.

Az elmúlt évtizedben e gondolatok jegyében, a közösen kimunkált vidékfejlesztési stratégia elvei mentén működött a Gazdakör Egyesület, folyamatos szakmapolitikai figyelemmel és elismeréssel kísérve.

Jelentősebb események, sikerek, kudarcok az évek során:

2002. A Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program kísérleti zonális (tűzokvédelmi) programjának bevezetése. *Eredménye napjainkig cca. 2,5 Mrd Ft kifizetése a Borsodi Mezőség Érzékeny Természeti Területen (ÉTT) gazdálkodóknak, köztük -sajnos nem csak kizárólagosan- a helyi gazdatársadalomnak is.*

A Borsodi Mezőség Vidékfejlesztési és Agrárstruktúra-átalakítási Programja ajánlása 25 EU tagország számára, mint fenntartható vidékfejlesztési modell. *Natura 2000 konferencia, 2002. december 12-13, Brüsszel. Ajánló: WWF Európai Politikai Osztály.*

2004. A Magyar Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottsága 2004. május 21.-én tartott, Természetközeli mezőgazdálkodás tárgyú nyílt napján kiemelt példaként említi dr. Ángyán József úr a „Hevesi sík” és „Borsodi Mezőség” ÉTT –mintaterületet. Idézzük:

„... A kijelölt ÉTT mintaterületen jelenleg 175 gazda összesen 15 942 ha területtel vesz részt a meghirdetett és támogatott gazdálkodási programokban. Ez az ÉTT programokban országosan részt vevő gazdák számának 25,7 %-a, az ÉTT területeknek pedig 40,9 %-a. A kimagasló részvételi aránnyal ez a két ÉTT terület az összes ÉTT kifizetés 40,4 %-át szerezte meg.”

2006 évi befejezéssel az “Integrált (többfokozatú elárasztásos) vízgazdálkodási rendszer árvízvédelmi, természetvédelmi és vidéki foglalkoztatási problémák egyidejű kezelésére” c. projektben a Bükk-i Nemzeti Park Igazgatósága mellett a helyi gazdatársadalom volt az együttműködő partner. Finanszírozó: European Commission Environment DG. LIFE 03/H/000 291, összköltség cca. 200 mFt.

Ennek eredménye, hogy cca. 12 000 hektáron műszaki megoldások építésével lehetővé vált a felszíni vizek szükségnek megfelelő kormányzása. Sikertelen volt viszont a helyi társadalom segítségével rehabilitált, a Bükk-i Nemzeti Park Igazgatósága kezelésében lévő földterületek bérlőkijelölési jogának megszerzésére tett kísérletünk, holott az EU felé benyújtott pályázatban a helyi gazdálkodó családok elsőbbségére hivatkoztak.

2007 tavaszán nagyszerű tanulmányi kirándulást szerveztünk Ausztriába, a miénkhez hasonló természeti adottságú területre. Betekintést kaptunk abba, hogy milyen lehetne a magyar vidék is, ha az EU-nak nem „hátsó udvara”, hanem egyenrangú tagja lennénk...

Gazdatársaink egy helyi, osztrák húsvéti piac kínálatával ismerkednek.

Vacsora egy helyi vendéglőben, ahol a pincérek magyarok voltak...

2005-2008 években az UNDP-GEF finanszírozású, hét Tisza-menti kistérséget érintő „Tisza Biodiverzitás Projekt”-ben a Borsodi Mezőség volt az egyik mintatárség, együttműködő partner pedig a Borsodi Mezőség Gazdakör Egyesület.

E program keretében készültek el az alábbi, ma is aktuális alapozó kisprojektek:

1. Projekt címe: Borsodi Mezőség - Fejlesztési erőforrás és kapacitás leltár - tervezés.

Az ugyanezen alpra benyújtott „Földhasználati elemzés az ökológiai hálózat bővítése céljából” c. projektben definiálásra kerülő ökológiai-mezőgazd. szerkezetváltási, élőhely rehabilitálási tervek *helyi* (~120 farm) társadalmi végrehajtóinak és további működtetőinek kapacitás felmérése, a tájhasználat-váltásra való felkészítésük teendőinek megtervezése.

2. Projekt címe: Farmszintű többcélú olajüzem létrehozása.

A projekt tárgya egy olyan tipizált mini olajüzem létrehozása, ami képes étolaj előállításán kívül egy farmgazdaság üzemanyag-szükségletének előállítására (az ásványi olaj kipótlására, majd helyettesítésére) a gazdaságban megtermelt anyagokból (repce, napraforgó, stb.) is. A pályázat magába foglalja az üzem építészeti-, technológiai-, gépészeti tervezését, kivitelezését, és a működés engedélyezéséhez szükséges jogi feltételek tervezését.

3. Projekt címe: Borsodi Mezőség – Farmigazgatási rendszer megtervezése.

Farmigazgatási rendszer kiépítése szándékával, annak jogi-intézményi-anyagi feltételeinek megtervezése (a gazdák folyamatos segítése céljából piaci alapon működő intézőhálózat kialakítása, kb. 1500-2000 hektáronként vagy 10-12 farmonként egy-egy főállású, magasan szakképzett intézővel).

4. Projekt címe: Borsodi Mezőség –Helyi irányítású víztársulat(ok) megtervezése.

Az EU Víz Keretirányelve előírásainak teljesítése a szubszidiaritás érvényesülése mentén lehet a leghatékonyabb. A helyi gazdák elemi érdeke, hogy saját hatáskörben oldják meg a felszíni vízkormányzás feladatait. A jelen projekt célja az öngazgató vízkormányzás alapját képező, a helyi érdekeltek felügyelete alatt működő víztársulat(ok) megtervezése.

5. Projekt címe: Földhasználati elemzés az ökológiai hálózat bővítése céljából-tervezés.

2003 évben a LIFE 03ENV/H/000291 projekt keretében elkészült a kistérség „Integrált vízgazdálkodási rendszer az árvízvédelmi, a természetvédelmi és a vidéki foglalkoztatási problémák egyidejű kezelésére” című tanulmányterve. E terv képezi a következő évtized vidékfejlesztési alapját. Jelen projekt e dokumentum kiterjesztését célozza a kistérséghez később csatlakozott települések területére is.

6. Projekt címe: Borsodi Mezőség – Külterületi földingatlan-adatbázis tervezése.

Az ugyanezen alpra benyújtott „Borsodi Mezőség - fejlesztési erőforrás és kapacitás leltár” című projektben megfogalmazásra kerülnek a termőföldet érintő kívánatos tulajdon- és birtokszerkezeti változások. A vidékfejlesztési projektek tervezésére, a fejlesztési menedzsment, az együttműködő helyi farmertársadalom számára folyamatos hozzáférhetővé tétel céljából készül a külterületi földingatlan-adatbázis.

7. Projekt címe: Borsodi Mezőség – Közösségi terménytároló – tervezés.

A Borsodi Mezőség a NAKP zonális kísérleti mintaterületeként 2002 óta élvezzi a CARPE¹ II. pilléres kifizetéseinek előnyeit. Nagyonbbrészt ez a pályázati forrás tette lehetővé a helyi gazdák gazdasági túlélését. A talpraálló gazdatársadalom termelési igénye egy közösségi tulajdonú és üzemeltetésű terménytároló létrehozása a kistérségben. *A projekt megghiúsult!*

8. Projekt címe: Borsodi Mezőség - Kényszervágóhíd reaktiválása – tervezés.

Az Agrár-környezetgazdálkodási Program ÉTT zonális programjába belépett gazdák folyamatosan növelik legelő állatállományukat. A kistérség belső piacát ellátandó szükség van egy időszakos üzemelésű, de EU megfelelőségű vágóhídra. A jelen projekt a térségben fellelhető hajdani vágóhidak egyikének reaktiválása érdekében készítenő megvalósíthatósági tanulmányterv. *A projekt megghiúsult!*

2008-2009. Beszámoltunk Köztársasági Elnök úrnak a kistérségi földhasználat ellentmondásairól. Több alkalommal is felszólaltunk a Parlamentben (*TájéKép konferencia a Tisza mente jövőképéről*) a helyi eredményeinkről, valamint a védett területek beleszólási-használati joga ügyében.

2010. évben a Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosa Hivatala az általa kezdeményezett „Fenntartható vidékfejlesztési modellek” akciókutatás mintaterületének választotta a Mezőcsáti Kistérséget.

2011. Reményeink szerint az új FIDESZ kormány sikerrel befejezi az 1999-2000-ben elkezdett munkáját, elvégzi azt a nemzetmegtartó feladatot, ami a **Nemzeti Vidékstratégia 2020** című kormányzati dokumentációban megfogalmazásra került.

**Ebben a Borsodi Mezőség Gazdakör Egyesület a Kormánynek elkötelezett segítője,
a Vidékstratégiának sikeres végrehajtója kíván lenni!**

Írta és szerkesztette: Sárvári Attila titkár

¹ Az EU Közösségi Agrár- és Vidékfejlesztési Politikája